

Informatienota voor de raad

Datum 20 november 2019

Onderwerp	Beantwoording aanvullende inwonersvragen dak- en thuisloosheid
Versienummer	V0.1

Portefeuillehouder Klaas Sloots

Informant J. van der Bij
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling / OW
Telefoon 038 498 2534
Email J.van.der.Bij@zwolle.nl
Bijlagen 1. Brief van Zwollenaren d.d 11 oktober 2019 aanvullende vragen n.a.v. beantwoording artikel 45 vragen dak en thuisloosheid
2. Nadere achtergrondinformatie Dak- en/of thuisloze jongeren regio Zwolle

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. De beantwoording van de aanvullende inwonersvragen, gesteld n.a.v. de reeds beantwoorde artikel 45 vragen m.b.t. dak- en thuislozen in Zwolle.

Datum 20 november 2019

Inleiding

N.a.v. de beantwoording van de artikel 45 vragen, over het onderwerp dak- en thuislozen in Zwolle zijn er aanvullende inwonersvragen gesteld. Na ontvangst van de aanvullende vragen en de beantwoording van de eerste set vragen heeft de raad ingestemd met een agenderingsverzoek. Op 9 december vindt er dan ook een informatieronde plaats over het onderwerp dak- en thuisloosheid. De raad heeft verzocht de vragen te beantwoorden voorafgaande aan deze informatieronde.

Kernboodschap

Wij beantwoorden de gestelde vragen als volgt:

In de eerste beantwoording hebben we met de aangeleverde cijfers en informatie getracht om een aantal zaken inzichtelijk te maken, te weten:

- Dat het landelijke beeld geschetst op basis van de CBS cijfers niet herkend wordt in de regio Zwolle.
- Dat de aantallen fluctueren - op jaarbasis, maar ook binnen een jaar kunnen aantallen heel erg wisselen. Dit heeft er onder andere mee te maken dat de doelgroep een zeer onvoorspelbare groep is: zich kenmerkt door in beeld zijn, niet in beeld zijn, zich melden in de regio en vervolgens in sommige gevallen weer snel vertrokken zijn. Het is dan ook een vluchtige, dynamische groep – ook een landelijk kenmerk – wat het lastig maakt om dit in stabiele cijfers te vatten.
- De preventieve werking van ons beleid werpt vruchten af. We hebben eerder en vaker personen in beeld, met als resultaat o.a. een toename van de meldingscijfers bij Team Zwerfjongeren.

We zijn van mening dat de basis op orde is, de reactie van benaderde partijen bevestigen dit beeld. De inzet van de gemeente wordt over het algemeen gewaardeerd en de samenwerking wordt als constructief beschouwd. De maatschappelijke partijen die zijn benaderd door de inwoners en het meest betrokken zijn bij dit onderwerp en doelgroep geven tevens aan dat de landelijke trend niet herkend wordt.

Hebben we iedereen in beeld: nee. Doen we, samen met betrokken partijen ons best om iedereen in beeld te krijgen: ja. Werken we outreachend: ja. Zijn er dan geen problemen in de regio Zwolle: jawel, en hierop zetten we in. De ene keer levert dit snel resultaat, een andere keer vraagt dit meer tijd en inzet. Kunnen we dak- en thuisloosheid voorkomen: nee, maar we proberen zo dicht mogelijk bij de nul te komen. Zetten we onverminderd in op dit onderwerp: ja, dit is een continu proces van monitoring/analyse, in gesprek, knelpunten inventariseren en verbeterpunten/ alternatieve oplossingen implementeren.

In relatie tot de gestelde vragen over de cijfers:

- We gebruiken regionale, en waar mogelijk lokale cijfers omdat deze een beeld geven van de regionale en lokale situatie. Deze cijfers – en andere cijfers – kunnen we analyseren en ook in context plaatsen, zie ook hieronder. Zoals in de beantwoording van de artikel 45 vragen is aangegeven, heeft de gemeente Zwolle voor het onderwerp dak- en thuisloosheid de functie van centrumgemeente. Veel cijfers worden dan op ook regionaal niveau weergegeven en beschikbaar gesteld.
- We beschikken niet over CBS cijfers voor (de regio) Zwolle . Er is contact geweest met het CBS en het CBS kan geen cijfers leveren van onze regio of gemeente. Het onderscheid dat het CBS maakt is 'ingeschreven in de G4' en 'overige gemeenten'.
- We maken gebruik van de meest actuele cijfers. De CBS cijfers zijn gebaseerd op peildatums, als laatste van 1 januari 2018. We hebben de cijfers over jaren weergegeven om zo het beste te kunnen vergelijken. We beschikken ook over cijfers van het eerste halfjaar 2019, maar deze staan niet opgenomen in de beantwoording omdat we een vergelijk per jaar hebben gemaakt. De cijfers over het eerste halfjaar 2019 laten een vergelijkbaar beeld zien ten opzichte van het eerste halfjaar van de afgelopen jaren.

Datum 20 november 2019

- De doelgroep illegalen laat zich ook zeer moeilijk vatten in cijfers. Illegalen verdwijnen vaak uit beeld en veel cijfers (ook landelijke) zijn dan ook inschattingen. De cijfers gegeven in de eerdere beantwoording zijn dan ook geen 'harde' cijfers

De cijfers in context

Bij het lezen of interpreteren van cijfers is het belangrijk om de juiste bril op te hebben.

In de afgelopen jaren zijn er keuzes gemaakt die invloed op de cijfers, zoals

- In onze regio hebben we ervoor gekozen om de doelgroep dak- en/of thuisloze jongeren te verbreden naar niet alleen feitelijk of residentieel dakloos, maar ook jongeren die officieel nog thuis wonen of een woning hebben en waar zorgen over zijn. Dus vanuit preventief oogpunt.
- Ook het inrichting en de werking van een laagdrempelig meldpunt heeft invloed op cijfers en heeft tevens een preventieve werking: er wordt eerder en meer gemeld bij o.a. Team Zwerfjongeren. Ook is de functie van het Team Zwerfjongeren als vraagbaak toegenomen, zie ook hieronder.
- De leeftijdsgrens is gaandeweg voor jongeren is bijvoorbeeld verhoogd van 23 jaar naar 25 jaar, waardoor er alleen daardoor al een toename is.

Ook zijn er ontwikkelingen die niet of beperkt beïnvloedbaar zijn maar wel effect hebben, zoals

- Toename in aantal inwoners in de regio.
- Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals individualisering, toename scheidingen.
- Ontwikkelingen in andere regio's: toename instroom van buiten de regio.
- Veranderingen in de sociale kaart – meer of minder voorzieningen heeft invloed op cijfers. In de afgelopen periode is bijvoorbeeld het logeershuis geopend en zijn er sociale wijkteams en gebiedsteams in de regio actief die ook een signalerende, preventieve en ondersteunende functie hebben.

De conclusie in diverse media dat er zo'n 123 zwerfjongeren in de regio zijn is te kort door de bocht. In de eerste beantwoording hebben we aangegeven dat er in geheel 2019 123 unieke personen zijn gemeld bij het Team Zwerfjongeren. Meldingen staat niet gelijk aan het aantal dak- en/of thuisloze jongeren. Ook de perceptie dat dit 'zwerfende jongeren' zijn is onjuist. Circa 15% van de meldingen betreft advies en informatievragen – dit percentage is in de afgelopen jaren toegenomen. De beller kan na contact met het Team Zwerfjongeren zelf verder. De melding wordt dan ook afgesloten. 30 tot 40% van de meldingen worden na screening afgesloten omdat geconstateerd wordt dat er geen zorgwekkende situatie is, er al voldoende ondersteuning aanwezig en soms omdat de gemelde persoon al weer vertrokken is uit de regio.

Momenteel zijn er – op basis van nieuwe meldingen en doorlopende casussen vanuit voorgaande jaren:

- regionaal circa 30 jongeren die thuis wonen of een eigen woning hebben en begeleid worden door Team Zwerfjongeren, dus vanuit preventief oogpunt;
- circa 20 jongeren verblijven regionaal bij bekenden of familie (bankhoppers) en worden begeleid door Team zwerfjongeren of een andere partij;
- er zijn circa 10 jongeren in beeld bij Team Zwerfjongeren die verblijven in beschermd wonen met een risico op uitval of uitzetting of verblijven in een jeugdhulpsetting met een risico op dak- en thuisloosheid.
- En er verblijven circa 60 jongeren regionaal in de maatschappelijke opvang of een begeleidingsvorm.

In de bijlage is ter duiding nog nadere achtergrondinformatie omtrent dak- en/of thuisloze jongeren in de regio Zwolle opgenomen.

Zoals gezegd: cijfers – in context geplaatst - zijn belangrijk. Maar we vinden het met name belangrijk om te kijken naar de belangrijkste speerpunten en verbeterpunten, de te ondernemen stappen en wie daarbij een rol dienen te spelen, dan ons te verliezen in details en techniek van de data.

Datum 20 november 2019

In reactie op signalen maatschappelijke partijen:

Ja, we herkennen in grote mate de signalen geven door de maatschappelijke partijen. Deze signalen komen overeen met de beantwoording van de eerder gestelde artikel 45 vragen, zijnde:

- Toenemende complexiteit van de problematiek;
- Toename aanmeldingen van gezinnen;
- Onvoldoende passende en betaalbare huisvesting.

Ook het signaal wat betreft buitenslapers is bij ons bekend. De buitenslapers zijn in principe allemaal in beeld en Street Care vanuit Creating Balance is hierbij betrokken. Wekelijks worden de buitenslapers besproken tijdens het toewijzingsoverleg van de Centrale Toegang. Tijdens de winter is er extra aandacht voor deze groep: de situatie wordt geïnventariseerd, ze worden vaker bezocht en krijgen ze waar nodig extra kleding en voeding. Uiteraard wordt geprobeerd deze mensen zoveel mogelijk naar binnen te krijgen. Echter dwingen kan niet op basis van de APV. Indien de situatie zorgelijk is wordt een GGD arts/ crisisdienst verzocht de situatie te beoordelen en kan eventueel toch gedwongen worden binnen te slapen.

Ter aanvulling op de eerdere beantwoording i.r.t. de winterregeling: de Soepbus van het Leger des Heils gaat tijdens het de winterregeling vaker op pad en worden zij ook geïnformeerd over locaties van de buitenslapers. Ook start het opzoeken van de buitenslapers vroeger. Tot slot worden schorsingen opgeheven tijdens de winterregeling en kan iedereen, in nood en die wil, gebruik maken van de opvang. Indien iemand tijdens de winterregeling geschorst wordt maken we gebruik van de opvang bij omliggende regio's waaronder Deventer, Apeldoorn, Flevoland of NOG.

Toegankelijkheid

Tussen alle gemeenten in Nederland zijn er afspraken gemaakt over de manier waarop zij samen de verantwoordelijkheid voor de toegankelijkheid van de maatschappelijke opvang nemen. Deze afspraken zijn geborgd in het convenant landelijke toegankelijkheid. Deze is begin 2019 herijkt en alle gemeenten hebben deze ondertekend, zo ook in de regio Zwolle. Binnen de centrumgemeente Zwolle is dan ook de maatschappelijke opvang toegankelijk voor ieder die zich genoodzaakt ziet daarop een beroep te doen.

Er wordt regelmatig door de staatssecretaris opdracht gegeven om deze toegankelijkheid te toetsen (o.a. door de inzet van mystery guests). De gemeente Zwolle is bij deze laatste toetst zeer goed uit de bus gekomen en werd door onderzoekers van het Trimbos Instituut bezocht als best practice landelijk.

Bereikbaarheid

Er zijn korte lijnen bij de betrokken partijen voor maatschappelijke opvang. De processen onderling zijn zodanig ingericht dat er zicht is en blijft op de doelgroep. Dak- en thuislozen kunnen 24 uur per dag terecht bij De Herberg.

In relatie tot uw vragen over EU-burgers, vluchtelingen/asielzoekers en uitgeprocedeerde asielzoeker/ illegalen:

Conform de landelijke toegankelijkheidsafspraken wordt bij acute nood eerste opvang geboden.

- Bij dak- en thuisloosheid wordt nadat de eerste opvang is geboden onderzoek gedaan. In beginsel onderzoek door gemeente of regio waar de cliënt het jaar voorafgaand aan de dakloosheid hoofdzakelijk was ingeschreven als ingezetene. In het onderzoek wordt gekeken naar: waar is de kans van slagen van een traject het grootst? (o.a. wens cliënt, aanwezigheid sociaal netwerk, werk/onderwijs/dagbesteding, bestaande hulpverlening). Dit onderzoek leidt dan ook tot 2 scenario's:
 - o Verblijf in gemeente of regio tot welke de cliënt zich heeft gewend, biedt grootste kans op duurzaam herstel--> continueren onderdak en begeleiding in gemeente van melding;
 - o Grootste kans op duurzaam herstel in andere gemeente of regio--> warme overdracht naar en voortzetten onderdak en begeleiding in andere gemeente of regio.

Bij een verschil van inzicht kan de situatie worden voorgelegd aan de Commissie Geschillen Landelijke Toegankelijkheid

Datum 20 november 2019

Er wordt tussen de regio's constructief samengewerkt, bijvoorbeeld bij schorsingen of als er ergens geen plek is. We zien wel de effecten dat er in sommige regio's onvoldoende plekken zijn wat leidt tot instroom in onze regio.

- EU- burgers zijn na aankomst in Nederland zelf verantwoordelijk voor het organiseren van inkomen en huisvesting. Indien dit niet lukt, worden zij bij acute nood opgevangen. Daarna zal de EU-burger zo snel als mogelijk opvang moeten vinden in land van herkomst. Daarvoor wordt hij of zij verwezen naar het eigen consulaat. Er wordt tijdelijk geholpen. Ze krijgen bijvoorbeeld geld voor een treinkaart naar het consulaat om daar zaken af te handelen
- Reguliere asielzoekers/ vluchtelingen kunnen zich in het geval van dak- en thuisloosheid wenden tot het COA voor opvang. Dat is een voorliggende voorziening. Zij hoeven dus niet op straat te slapen.
- Statushouders: Vluchtelingen die in Nederland asiel aanvragen worden opgevangen en geregistreerd. Wie na onderzoek van de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) in Nederland mag blijven, ontvangt een tijdelijke verblijfsvergunning voor een periode van in ieder geval vijf jaar. Zij hebben daarmee een status en worden dan statushouders genoemd. Gemeenten krijgen halfjaarlijks een 'taakstelling huisvesting statushouders'. In overleg tussen COA en gemeente worden mensen in een gemeente geplaatst. Er is altijd sprake van maatwerk. Omstandigheden zoals frequent ziekenhuisbezoek, een groot gezin, het bezoeken van middelbaar of hoger onderwijs zijn voorbeelden van factoren waarmee rekening gehouden wordt. In het geval van dak- en thuisloosheid kunnen zij gebruik maken van de voorzieningen voor dak- en thuislozen.
- Uitgeprocedeerde asielzoekers/ illegalen: Wel of geen opvang van niet-rechtmatig verblijvende veemdelingen is een discussie binnen het kabinet. De gemeente Zwolle heeft daarin zelf een keuze gemaakt om wel opvang te bieden. Maar dan wel met perspectief op regulier verblijf óf terugkeer. Voor niet-toegelaten vluchtelingen/illegalen geldt dan ook de voorwaarde bij opvang dat meegewerkt wordt aan terugkeer. Mensen uit Oost-Europa kunnen dan ook gebruik bij in nood van eerste opvang. Ook hierbij geldt de voorwaarde van meewerken aan terugkeer naar land van herkomst, dit met behulp van organisatie Barka.

Met bovenstaande geven we in hoofdlijnen antwoord op de gestelde vragen. In de informatieronde kunnen zaken die nog toegelicht dienen te worden aan de orde komen.

Communicatie en vervolg

Gelijktijdig met de overdracht van het college naar de raad ontvangen de vragenstellers de voorliggende reactie.

Op 19 november heeft er een gesprek plaatsgevonden met een deel van de vragenstellers. In dit gesprek is gesproken over verschillende beelden en aannames. Vanuit de gemeente is aangegeven dat er zeker aandacht is voor deze doelgroep. Naast de reguliere uitvoering hebben is er vanuit Zwolle stevig ingezet vanuit het belang voor deze doelgroep op aanpassing van het verdeelmodel beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Deze inzet heeft er mede tot geleid dat de voorgenomen korting in relatie tot dit model substantieel lager wordt. In Zwolle is nog altijd onze ambitie: niemand op straat en samen sterk. De landelijke trend herkennen we niet. De zorg vanuit de landelijke cijfers hebben we dan ook niet. Ook in Zwolle en de regio zijn er zeker nog opgaves, waaraan gewerkt wordt en ingezet op gaat worden. Ook is het beeld omtrent dak- en/of thuisloze jongeren besproken. De toelichting, zoals ook in dit voorstel opgenomen, gaf duidelijkheid en nuancering bij de vragenstellers. Op basis van het gesprek hebben de inwoners vertrouwen in de aandacht voor dit onderwerp en de stappen die gezet zijn en worden vanuit de gemeente Zwolle.

In het voorjaar zal er een notitie dak- en/of thuisloze jongeren aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Bestaande uit achtergrondinformatie, de huidige situatie en een plan van aanpak. De belangrijkste speerpunten/ prioriteiten zullen samen met maatschappelijke partijen worden uitgewerkt, waarbij er al een aantal processen zijn opgestart, zoals wonen en zorg – zie ook hervormingsagenda.

Datum 20 november 2019

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Ingrid Geveke